

BIBLIOTECA – ECOSISTEM SINERGIC AL COLECȚIILOR ȘI SERVICIILOR ÎN SOCIETATEA CUNOAȘTERII

Elena HARCONIȚA

Rezumat: *Articolul examinează relația de interdependență dintre colecțiile și serviciile bibliotecii din perspectiva unei paradigme integrate, orientate spre utilizator și fundamentate pe valorificarea eficientă a resurselor informaționale. Sunt analizate modalitățile prin care strategiile contemporane de dezvoltare și gestionare a colecțiilor, inclusiv digitizarea resurselor, furnizarea accesului electronic și diversificarea serviciilor, contribuie la consolidarea rolului bibliotecii ca nod esențial de cunoaștere, sprijin pentru cercetare, educație și informare. Este accentuată importanța abordării integrate a colecțiilor și serviciilor, ceea ce amplifică considerabil impactul bibliotecii în cadrul comunității pe care o deservește. În acest sens, sunt formulate și recomandări orientate spre dezvoltarea bibliotecilor din Republica Moldova, având în vedere particularitățile resurselor și ale serviciilor pe care acestea le oferă.*

Cuvinte-cheie: *sinergie informațională, colecții, resurse informaționale, acces la informație, servicii de bibliotecă.*

Abstract: *This article examines the interdependence between library collections and services in terms of integrated, user-oriented paradigm based on efficient use of information resources. It analyzes the ways in which contemporary strategies for development and management of collections (digitization of resources, provision of electronic access, diversification of services) consolidate the library role as an essential node of knowledge, support for research, education and information. Study emphasizes the importance of an integrated approach to collections and services that can significantly enhance the institutional impact of the library within empowering communities. In this context the paper also advances a set of recommendations to support the development of libraries in the Republic of Moldova, considering earnestly the specific characteristics of resources and services they provide.*

Keywords: *information synergy, collections, information resources, access to information, library services.*

Introducere

În ultimele decenii, biblioteca a cunoscut o redefinire profundă a misiunii și funcțiilor sale, pe fundalul transformărilor accelerate ale societății cunoașterii, al progresului tehnologic și al schimbării paradigmelor educaționale și culturale. UNESCO, statul, autoritățile publice, profesioniștii din domeniu și cetățenii atribuie bibliotecii o pluralitate de roluri care depășesc cu mult funcția sa tradițională de depozitare și împrumut de documente. Biblioteca este percepută simultan ca serviciu public esențial cu funcții educaționale, ca sursă strategică de informații, ca instrument fundamental pentru consolidarea democrației și menținerea păcii, ca spațiu de democratizare culturală, ca loc al interacțiunii sociale și al coeziunii comunitare și ca simbol al valorilor civice și culturale asumate de societate.

Această diversitate de funcții reflectă evoluția bibliotecii de la o instituție predominant pasivă la un actor activ al dezvoltării sociale, educaționale și culturale. În acest context, se conturează o provocare majoră pentru managementul bibliotecilor contemporane: armonizarea dezvoltării colecțiilor cu dinamica serviciilor, astfel încât biblioteca să rămână relevantă, accesibilă și utilă comunității pe care o deservește.

Documentele IFLA și UNESCO insistă asupra necesității unei abordări integrate, care să valorifice potențialul colecțiilor prin servicii adaptate nevoilor reale ale comunității. O abordare integrată, care vede colecțiile și serviciile ca părți ale aceluiași proces, este una dintre cele mai eficiente căi de dezvoltare strategică. În bibliotecile moderne, colecțiile constituie noduri centrale într-un ecosistem complex de servicii integrate. Nu mai poate fi separată colecția de serviciul care o activează, după cum nu mai poate fi separată resursa de contextul tehnologic și pedagogic în care este utilizată. Modelele internaționale dezvoltate de IFLA, Asociația Bibliotecilor de Cercetare, Asociația Bibliotecarilor Americani accentuează că valoarea bibliotecii este generată nu doar de resurse, ci și de modul în care acestea sunt transformate în servicii informaționale, educaționale și de cercetare. În economia cunoașterii, colecțiile

funcționează ca platforme de servicii menite să sprijine procesele intelectuale ale comunității. Biblioteca nu mai este evaluată exclusiv prin mărimea colecțiilor sale, dar și prin impactul pe care îl generează în plan educațional, cultural și social [1; 6; 12].

Linii directe pentru o politică de dezvoltare a colecțiilor: utilizarea modelului Conspectus (Guidelines for a Collection Development Policy: Using the Conspectus Mode), elaborat de IFLA, subliniază sarcina principală a bibliotecii de a selecta, menține și oferi acces la resurse informaționale relevante și reprezentative. Documentul evidențiază necesitatea unei politici scrise de dezvoltare a colecțiilor ca instrument strategic pentru asigurarea coerenței și fundamentării deciziilor privind gestionarea resurselor informaționale. Utilizarea acestui model permite corelarea colecțiilor cu misiunea și obiectivele instituției, sprijină stabilirea priorităților de achiziție și optimizarea utilizării resurselor financiare, facilitează cooperarea interinstituțională prin promovarea complementarității colecțiilor. Totodată, documentul subliniază caracterul dinamic al politicii de dezvoltare a colecțiilor, care trebuie evaluată și actualizată periodic, precum și adaptabilitatea modelului Conspectus la diferite tipuri de biblioteci și la diverse formate de resurse informaționale. Este accentuat faptul că, datorită evoluțiilor tehnologice, bibliotecile trec, în principal, de la strategii *de stocare* la strategii *de acces* [7].

Scopul fundamental al colecțiilor este de a pune informația la dispoziția utilizatorilor într-o formă accesibilă, actuală și relevantă. O colecție de calitate nu este definită exclusiv prin volum, ci și prin capacitatea sa de a răspunde intereselor și nevoilor publicului, de a stimula explorarea și utilizarea activă a resurselor. Cărțile și resursele care rămân neutilizate pe rafturi reprezintă o pierdere de spațiu și o risipă de resurse financiare și intelectuale. De aceea, fiecare bibliotecă trebuie să își formuleze o filozofie clară a dezvoltării colecțiilor, corelată cu misiunea instituțională și cu profilul comunității deservite. Politica de dezvoltare a colecțiilor trebuie să includă criteriile de relevanță, format, accesibilitate, dar și criteriile pentru servicii: cum sunt valorificate acele resurse (prin instruire, integrare, vizibilitate). Astfel, colecțiile

reprezintă materia primă informațională, iar serviciile constituie mecanismele prin care această resursă este valorificată și transformată în beneficii concrete pentru utilizatori.

Dezvoltarea colecției este influențată de o serie de factori: capacitatea spațiilor de depozitare, resursele financiare disponibile, caracteristicile demografice ale comunității deservite, proximitatea față de alte biblioteci, accesul la resurse electronice, analiza nevoilor informaționale locale, ritmurile de achiziție și deselecție, politica de cooperare și schimb interbibliotecar. În ansamblu, aceste variabile determină modul în care colecțiile pot fi dezvoltate echilibrat și strategic în concordanță cu misiunea instituției. Drept confirmare, menționăm Manifestul Bibliotecii Publice IFLA-UNESCO, unde se indică faptul că biblioteca trebuie să asigure acces egal la o gamă variată de resurse, care să răspundă nevoilor de educație, informare, recreere și dezvoltare personală, în strânsă legătură cu patrimoniul cultural al societății. Pentru atingerea acestui obiectiv este esențială consultarea constantă a comunității deservite [6].

Adaptarea colecțiilor la nevoile comunității contribuie la vitalizarea serviciilor bibliotecii.

Colecția este valorificată în cadrul unui serviciu printr-o sinergie vizibilă în diverse direcții:

- promovarea lecturii: colecțiile actualizate susțin cluburile de lectură, serviciile de lectură în parc, activitățile de lectură în familie, recomandările personalizate;
- memoria comunității: colecțiile locale (de fotografii, hărți, documente, mărturii) devin fundamentul expozițiilor, tururilor ghidate, proiectelor culturale și inițiativelor de recuperare a istoriei locale;
- învățarea pe tot parcursul vieții: manualele auxiliare, ghidurile practice (în domeniile IT, sănătate, psihologie, finanțe personale), colecțiile pentru părinți și profesori, trusele educaționale (robotică, lego) se materializează într-un suport pedagogic pentru cursuri de alfabetizare digitală, ateliere STEM/STEAM, programe de formare pentru adulți;

- colecții pentru copii și adolescenți: literatura contemporană atractivă, benzile desenate, cărțile ilustrate, fantasy-ul, jocurile educaționale și resursele multimedia permit derularea unor servicii variate, precum Ora poveștilor, makerspace-urile, jocurile educative, atelierele creative;
- incluziune socială: colecțiile accesibile (audiobooks, formate mari, materiale adaptate) facilitează servicii pentru persoane cu dizabilități, în conformitate cu prevederile Legii bibliotecilor.

Conceptul de sinergie desemnează interacțiunea dintre două sau mai multe elemente care, acționând împreună, produc un efect global superior sumei efectelor individuale. Aplicat bibliotecilor, acest concept de abordare integrată în management evidențiază relația indisolubilă și tratarea colecțiilor și serviciilor ca părți ale aceluiași proces instituțional. Aceasta implică coordonarea politicilor de dezvoltare, a infrastructurii tehnologice și a formării profesionale a personalului cu aplicarea inteligenței multifocale, interacțiunea dinamică cu utilizatorii, valorificarea multiplelor stiluri de învățare. Drept urmare, sinergia acestor componente constituie baza funcțională a instituțiilor infodocumentare, care devine tot mai evidentă pe fundalul transformărilor digitale, al schimbărilor în comportamentul utilizatorilor și al diversificării misiunii sociale a bibliotecilor. Atunci când colecțiile și serviciile sunt dezvoltate separat, comunicarea și valorificarea lor pot fi suboptimale, iar când sunt integrate, rezultatul este mult mai puternic. Armonizarea dezvoltării colecțiilor cu diversificarea serviciilor duce la o bibliotecă mult mai eficientă, mai orientată spre utilizator și mai sustenabilă. Astfel, totalul (adică sinergia) devine mai mare decât suma părților.

Serviciile contribuie la dezvoltarea colecției printr-un flux invers al sinergiei și se manifestă prin faptul că serviciile, interacționând cu comunitatea, modelează colecțiile, serviciile devenind factorii de optimizare a colecțiilor, care evoluează permanent, generând noi servicii prin specificul și actualitatea documentelor pe care le include. În acest sens, bibliotecile utilizează tot mai mult date statistice despre împrumut (pentru a ajusta politicile de achiziție); analiza solicitărilor utilizatorilor (pentru

selecția de titluri noi); feedbackul programelor comunitare (pentru a identifica lacune tematice (necesitatea cărților la anumite domenii, discipline de instruire, nevoia de resurse STEM pentru copii, materiale despre antreprenoriat ș.a.).

Serviciile orientate spre comunitate sunt instrumente de diagnostică pentru dezvoltarea colecțiilor. Din această perspectivă, biblioteca poate fi înțeleasă ca un *ecosistem informațional și educațional*, în care resursele, tehnologia, competențele profesionale ale bibliotecarilor transformă biblioteca într-un spațiu incluziv, educativ și comunitar.

Studiile arată că dezvoltarea colecțiilor fără o corelare directă cu serviciile poate conduce la o acumulare pasivă, iar serviciile fără suport adecvat de resurse ajung să fie ineficiente. De aceea, nu este suficientă dezvoltarea colecțiilor în absența unor servicii capabile să faciliteze accesul, descoperirea și utilizarea eficientă a resurselor. Relația dintre colecții și servicii este bidirecțională: o colecție relevantă constituie fundamentul serviciilor inovatoare, în timp ce serviciile bine concepute oferă direcția strategică pentru selecția și actualizarea resurselor.

Zona de convergență dintre colecții și servicii reprezintă spațiul de maxim impact al bibliotecii. Aici se manifestă sinergia celor două componente, provocând:

- cererea pentru acces rapid, digital și continuu la resurse informaționale;
- diversificarea tipurilor de resurse (print, electronic, baze de date, multimedia etc.);
- necesitatea serviciilor specializate de sprijin pentru toți utilizatorii.

Atunci când colecțiile și serviciile sunt concepute într-o logică integrată, rezultatele sunt clare: crește nivelul de utilizare a resurselor informaționale; se îmbunătățește satisfacția utilizatorilor; biblioteca devine mai vizibilă și mai relevantă pentru societate.

Sinergia nu reprezintă doar un indicator al eficienței, ci și o condiție a sustenabilității: utilizarea responsabilă a resurselor, maximizarea utilității colecțiilor și consolidarea bibliotecii ca spațiu deschis de cunoaștere.

Evaluarea continuă a colecțiilor, prin procese precum deselecția, recondiționarea și actualizarea, reprezintă o componentă esențială a managementului modern al colecțiilor. Varietatea resurselor informaționale, accesul echitabil pentru toți utilizatorii și colaborarea interinstituțională sunt condiții-cheie pentru maximizarea impactului colecțiilor.

Până în anul 2010, modelul biblioteconomic din Republica Moldova era centrat tradițional pe infrastructură, colecții și resurse umane, aceasta fiind paradigma dominantă. În rezoluția reuniunii constituante a Conferinței Directorilor Bibliotecilor Publice – CoDiBiP Moldova (decembrie, 2010), anul 2011 este declarat *Anul Utilizatorului*, în special al *Utilizatorului 2.0*. Activitatea tuturor bibliotecilor din Moldova începe să fie axată pe diversificarea serviciilor, experimentarea serviciilor noi, implicarea utilizatorilor în crearea conținuturilor, în activitatea bibliotecii și în viața comunității. Considerăm că de atunci a pornit într-o manieră mai distinctă acest proces de sinergie a colecțiilor și a serviciilor, consolidând rolul bibliotecii în comunitățile publice și academice. Această relaționare dintre colecții și servicii presupunând o interdependență pozitivă: colecțiile inspirând dezvoltarea serviciilor, iar serviciile, la rândul lor, modelând structura, importanța și dinamica colecțiilor [11].

În ultimii ani, colecțiile au cunoscut o transformare accelerată datorită programelor creative, proiectelor internaționale și parteneriatelor instituționale. Relevanța acestora a crescut semnificativ, devenind în multe cazuri motorul principal al serviciilor moderne orientate spre dezvoltare personală, educație nonformală, tehnologie, sănătate și patrimoniu cultural local. Astfel, transformările tehnologice au determinat trecerea de la colecții preponderent tipărite la structuri hibride, care includ cărți și periodice tradiționale, resurse electronice, documente digitale, baze de date, materiale multimedia și resurse pentru învățarea nonformală. Această diversificare a suporturilor informaționale a extins considerabil posibilitățile de acces și utilizare, dar impune și o regândire a serviciilor asociate, amplificând interdependența dintre colecții și servicii.

Cataloagele electronice, serviciile online, platformele de e-learning și repozitoriile digitale permit accesul la resurse 24/7, diversifică experiențele culturale și educaționale și generează diverse servicii noi. Colecția în cadrul unui serviciu este valorificată și prin digitizarea colecțiilor se valorifică patrimoniul cultural și se creează oportunități de mediere culturală prin oferirea serviciilor inovatoare: colecții relevante pentru instruire și cercetare științifică; colecții educaționale și de învățare pe tot parcursul vieții; ghiduri practice (IT, psihologie, sănătate, finanțe personale); expoziții virtuale, spoturi video de promovare a serviciilor; cursuri IT, jocuri educaționale, cluburi de robotică, montaj video ș.a.; cărți pentru dezvoltare personală; colecții pentru profesori și părinți.

Procesul de digitizare a colecțiilor patrimoniale *Moldavica* ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova ilustrează în mod plener sinergia dintre resurse și servicii, prin crearea accesului digital la patrimoniul cultural național, completat de servicii de consultanță și instruire. Proiectul transfrontalier *BiblioTech* și platforma *School Library* vor reprezenta în perspectivă alte exemple relevante de integrare a colecțiilor cu servicii educaționale inovatoare.

Exemplele privind sinergia dintre colecții și servicii din biblioteci continuă cu:

- servicii de informare și orientare profesională, de comunicare interculturală, de istorie și memorie locală în bibliotecile publice – participante în diverse proiecte, care au ajutat mii de utilizatori să găsească oportunități de angajare și să navigheze în sistemul de guvernare;
- ateliere tematice în domeniile sănătate, economie familială, antreprenoriat, egalitatea de gen, îmbătrânire activă etc.;
- activități de educație interactivă în bibliotecile pentru copii bazate pe computere, tablete, resurse digitale;
- cursuri de alfabetizare digitală și instruire pentru utilizarea serviciilor electronice guvernamentale;
- cluburi de robotică și programare pentru copii (resurse STEM), cinematecă virtuală cu ochelari 3D, VR cu acces multimedia modern;

- în mediul academic – integrarea resurselor de cercetare cu servicii specializate pentru cercetători – acces la baze de date, bibliometrie, scientometrie, altmetrie, consultanță privind publicarea în reviste cu impact, alerte de noutăți și spații colaborative – transformă colecțiile în componente active ale performanței științifice. Resursele nu mai sunt consumate izolat, ci ca o parte integrantă a unui ecosistem de servicii orientat spre performanța academică. Cercetătorii beneficiază nu doar de acces la informație, ci și de sprijin în utilizarea, evaluarea și valorificarea acesteia [3].

Un alt exemplu de sinergie dintre colecții și servicii îl găsim în studiul „Crearea de sinergii în care colecțiile sunt forța motrice și inima”, lansat de Universitatea PSL (Paris Sciences et Lettres, o universitate franceză de elită) în anul 2025, în cadrul programului de cercetare „Faire collection”, care urmărește direcții comune de cercetare și stimularea sinergiilor. Astfel, colecțiile capătă și mai mult sens prin acțiunile cercetătorilor, instituționalizare și reinterpretare constantă din varia perspective [4].

Foarte important în acest sens este cloud computingul ca factor strategic de transformare a serviciilor bibliotecii, evidențiind impactul său asupra eficienței operaționale și a experienței utilizatorilor. Cloud computing (informatica în cloud) reprezintă un model de furnizare a resurselor informatice fără a fi necesară instalarea și administrarea acestora pe calculatoare sau servere locale. Principalele domenii de aplicare ale tehnologiilor cloud fiind gestionarea resurselor informaționale, stocarea și procesarea datelor, precum și facilitarea accesului la colecții digitale. Iar valorificarea deplină a beneficiilor oferite de cloud computing, contribuie esențial la dezvoltarea unor servicii bibliotecare moderne, eficiente și orientate spre nevoile utilizatorilor. În loc să dețină și să întrețină propria infrastructură IT, biblioteca închiriază servicii informatice la cerere, accesibile oricând și de oriunde există conexiune la internet [2].

Abordarea integrată necesită evaluarea constantă a sinergiei dintre colecții și servicii. Analiza resurselor (acoperire, relevanță, utilizare) trebuie corelată cu evaluarea serviciilor (rata

de utilizare, satisfacția utilizatorilor, impact). Aceste date permit efectuarea de ajustări responsabile. De exemplu, dacă o colecție electronică este puțin utilizată, este necesară revizuirea serviciilor asociate: promovare, instruire, vizibilitate etc.

Sinergia colecții–servicii este astfel un factor esențial pentru relevanța, eficiența și durabilitatea unei biblioteci contemporane. Dar, ca și în oricare domeniu, în aplicarea sinergiei, bibliotecile se confruntă cu unele limite structurale, care afectează atât calitatea colecțiilor, cât și inițiativele de dezvoltare a serviciilor: insuficiența fondurilor pentru achiziții actuale; dezechilibre între colecțiile tipărite și digitale; inegalități între bibliotecile urbane și rurale; deficit de personal specializat în catalogare și tehnologia informației; parteneriate insuficient valorificate.

Concluzii:

- Cu cât colecțiile sunt mai diverse, mai actuale și mai conectate la viața comunității, cu atât serviciile devin mai relevante, inovatoare și incluzive;
- La rândul lor, serviciile dinamice și orientate spre utilizatori oferă direcția pentru dezvoltarea inteligentă a colecțiilor;
- Sinergia dintre colecții și servicii reprezintă cheia modernizării bibliotecilor;
- Această interdependență pozitivă transformă biblioteca dintr-un spațiu de depozitare într-un centru viu al culturii, educației și coeziunii sociale.
- Partajarea, colaborarea instituțională și infrastructura comună sunt piloni ai sinergiei bibliotecilor contemporane.

Recomandări:

- elaborarea și implementarea unei strategii integrate pentru colecții și servicii;
- alinierea unei strategii integrate pentru colecții și servicii la Planul de dezvoltare instituțională/Planul managerial;
- includerea unui plan integrat pentru colecții și servicii în Strategia de dezvoltare a bibliotecii, care să conțină analiza statisticilor de împrumut și feedbackul de la utilizatori, precum și adaptarea acestei strategii/politici în funcție de nevoile comunității;

- dezvoltarea infrastructurii de participare într-un catalog partajat, bibliotecă digitală, portal de servicii etc.;
- formarea continuă a personalului în domeniul dezvoltării colecțiilor și al serviciilor modernizate;
- aplicarea inteligenței multifocale pentru achiziții, managementul colecțiilor, observarea reacțiilor utilizatorilor, colectarea feedbackului, ajustarea continuă a serviciilor;
- consolidarea colaborării interinstituționale: schimb de resurse, servicii partajate, proiecte comune pentru extinderea accesului la informații și servicii creative în vederea creșterii impactului;
- conectarea resurselor naționale cu platforme internaționale, facilitând vizibilitatea globală a producției științifice și culturale, sporind interoperabilitatea, schimbul de date și participarea bibliotecilor la inițiative globale.

Referințe bibliografice

1. American Library Association (ALA). *ALA Forward: Our Strategic Plan* [2025]. Disponibil: <https://www.ala.org/Strategic-Plan-2025> [accesat 2025-11-21].
2. ABIMBOLA, Israel. *Enhancing Library Services with Cloud Technology*. Disponibil: https://aimjournals.com/index.php/irjlis/article/view/53?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-11-21].
3. EDEM, Unwam-Abasi Anthony and Ayanlola Atanda LUQMAN. *Collection Development as a Panacea for Promoting Effective Use of Library Resources in Academic Libraries*. Ianuarie 2018. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/339167717_Collection_Development_as_a_Panacea_for_Promoting_Effective_Use_of_Library_Resources_in_Academic_Libraries [accesat 2025-11-21].
4. *Faire naitre des synergies dont les collections sont le moteur et le cœur: lancement du Grand Programme de recherche Faire collection*. 17 iulie 2025. Disponibil: <https://psl.eu/actualites/faire-naitre-des-synergies-dont-les-collections-sont-le-moteur-et-le-coeur-lancement-du> [accesat 2025-11-21].

5. *Gifts for the Collections: Guidelines for Libraries*. 2008. Disponibil: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/publications/professional-report/112.pdf> [accesat 2025-10-20].
6. IFLA-UNESCO *Public Library Manifesto 2022*. Disponibil: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385149> [accesat 2025-10-28].
7. INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY ASSOCIATION AND INSTITUTIONS (IFLA). *IFLA Trend Report 2021*. 2022-01-06. Disponibil: <https://repository.ifla.org/items/3db0ee79-d9c9-40b5-9c3f-c3e1b61d1f4c> [accesat 2025-11-21].
8. INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY ASSOCIATION AND INSTITUTIONS (IFLA). *Guidelines for a Collection Development Policy using the Conspectus Model*. 2001. Disponibil: <https://repository.ifla.org/items/a50d5da4-16a0-4713-afbd-530a572fc442> [accesat 2025-10-20].
9. INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY ASSOCIATION AND INSTITUTIONS (IFLA). *The public library service : IFLA/ UNESCO guidelines for development / [International Federation of Library Associations and Institutions]*. 2 nd, completely revised edition. München: Saur, 2001. 161 p. Disponibil: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/publications/archive/the-public-library-service/publ97.pdf> [accesat 2025-10-21].
10. LINDEN, Julie, Sarah TUDESCO and Daniel DOLLAR. *Collections as a Service: A Research Library's Perspective*. *College & Research Libraries (C&RL)*. 2018, vol. 79, no. 1. Disponibil: <https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/16612/18463> [accesat 2025-10-21].
11. OSOIANU, Vera. *Utilizatorul de bibliotecă 2.0*. Blog de biblioteconomie și știința informării. Blog post. 2010-12-13. Disponibil: <https://clubbib2.wordpress.com/2010/12/13/utilizatorul-de-biblioteca-2-0/> [accesat 2025-10-21].
12. PACE, Andrew K. *ARL Annual Report Highlights Community Resilience in 2025*. Disponibil: <https://www.arl.org/news/arl-annual-report-highlights-community-resilience-in-2025/> [accesat 2026-02-05].
13. PRASAD, Neelam. *Synergizing the collections of libraries, archives and museums for better user services*. Disponibil: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0340035211418730> [accesat 2025-11-21].